

JAUNIMAS

KOVO MĒN.

1911-M.

Dr.

Jaunimas

Mēnesinis laikraštis skiriamas jauniešiem.

TURINIS: Didžio veikimo sąnliga. — Lietuviška Mūzika. — Apie motriškus drobinius. — Vaizdėlis: Duoklė. — Kaip reikia valzdą pasigūtrėti. — Apvalga: Lietuvių Laikraštisai Didg. Lietuvoj. "Vienbė Lietuvininkū". J. Šilūpo Mažoji arba Prasiškoji Lietuva. Politiskasis Liet. judėjimas Prūsiose. Štėminė Lietuvių Šventė Tilgėj. — Pasikalbėjimai: Neskelbu mokslus, kurie turi būt tikimi. — Kodėl ugsema išmintingams tėvams, ir tt. — Žodinėlis. — 18 leidėjų-rašytojų pusė.

DIDŽIO VEIKIMO SANLIGA.

Kiekvienas žmogus gali didi darbą atlikti. Didis darbas nevāromas tik "pasaulio valdonū". Jū darbai labai retai didi. Ir tik didžiais išrodo, kadangi sumegsti su žmoniu daugio likimu. Didis darbas ūra gīvas. Ir neapsireiškia tik akies mirksniu. Jis veikia nuolatai, vis didin eidamas. Dār-gi savaimi. Nors būtū prasidėjes vos pastebimu spuogeliu.

Be abejonės: kokie žmonės, tokie ūra ir jū veikimai bei darbai. O mūsū laiku žmonės beveik visi labai maži. Todėl nūdien ir sākoma juos negālint veikti su didumu. Beveik visi terdirba turėdami vienā ir tūn pātī tikslā. Jie nori vien pasidzaugti savo darbo vaisiumi. Dār-gi kuo greitšiau.

O līgiai tai ūra mazumo bei silpnumo žimjis. Žvilgis vis ūra kreipiamas ū tai, kokia nauda dir-

bantšiamjām stosis iš veikimo. O kad nemātoma nauda, darbas tuojau metamas. Žmogus tveriasi kito-ko. Ir taip toliau begālo.

Taip stojasi žmoniū neramumas. Ira jie lig vāromi ir baidomi iš vieno daigto i kitā. Todėl ir nėra jiems galima atlikti didžio darbo. Kurs negali sustoti ant vietos, kaip tas galētū namus staffiti!

Kitaip sākant: žmonės viliojami. Vāro ir vilioja juos geismas bei troškimas. Visur jis sušvinta, ant kiekvieno daliko, kurs galētū būti pasiektas. Ir kas kartā jis žmogui vaidina kažin-kā, kuomi tasai tikisi galėsiās pasidžiaugti, padidėti, gīvesniu pasijausti. Nėsa ligiai to žmonės taip labai trokšta. O niekuomet ir niekur neranda žmogus tos vaidinamos palaimos. Troškimas pasilieka, kas jis ira: didis apgaudliotojas kaip tikra zaltvīkslė.

Ir žmogus taip kažin-kān vīdamas nepastebi, kaip jām dirbant bei veikiant plūsta per jį galia ir tuomi džaugsmas. Žmogus tik taip pastoja gīvesniu ir didesniu. Pati gīvībė turi žmogūje augti. Tām dera kiekvienas veikimas dāromas vien jo paties dėlei. Žmogus turi vien gīventi veikimui ir darbui. Vien juomi rūpinties o ne tuo, kas iš jo seka.

Tik tuomet žmogus tedidėja. Tik tada tesiranda didis veikimas. Norėki vien darbā ir vīkinki jį, ir nusistebėsi jo didumu.

Ira tai teisībė, kuri verta nuolat atkartoti. Žmogus turi norėti vien veikimo bei darbū o ne

to, kokia nauda iš jo pareina žmogui. Norint tos naudos, darbas būtinai turi žmogui pakirėti. Todėl tūli žmonės ir visai nebneri dirbti. Vien gīventi ir smaguriauti. Ir geriausia būtū tokiems pataisius kinī ir tvartā ir juos tše suvārius ir šėrus kaip meitėlius. Nors tad nekenktū jie kitiems ir nesukiauliotū bereikalo dvāsios, doros bei matėrijiniū žmoniijos turtū, kuriais galima naudoties didiems darbams vīkinti.

Kiti berods nėra tokie, kad visai nenorētū dirbti. Bet vien trokšdami darbū vaisiaus, jie dāro, kas darīti visai nereikalinga ir kām jie visai nėra tike, nepavadinti. Todėl jū darbāi visai ira niekingi. O kad laikinai jie ir apgauna žmones, taip kad tie apzavėti žiūri i "didžius veikalus", veikiai tie veikalai tik išnīksta, kaipū vien kāršto geismo burbulai.

Žmogus visuomet teturētū darīti, kas būtina reikalinga. Tuomet jis ir darīs, kām jis turi gālīū bei jėgū. Gāl reikės jām visokiū darbū-darbėliū atlikti. Ir jis pats rasi manīs tik menkniekius tedarās. Vienok dirbant, kas būtina, ir menkutšiais gālī apsirėikšti didumas.

Nėra priezasties bijoti, kad iš netišiū gali prieiti prie nereikalingo darbū. Kas vien nori dirbti, veikti, nesekdamas geismo tuo darbū bet-kān pasipelnīti, tas pasilieka visuomet blaivu. Netemdina jo išminties karštumas. Ir jis todėl vienā darbā atlikes vis aiškiau išvīsta, koks po to reikalingiausias.

nojimo mes "Lietuvišką Mūziką" priskaitėme prie tautinių Lietuvių givibės ziedū. Kas lig Sol Sale "Liet. Mūzikos" Lietuvių gaminta mūzikos srityje, pasirodo vargingu prieš tūn šišon mums paduotājī turtā. "Lietuviška Mūzikā" ūra tikrai brangūminas. Pilnas grozībēs ir givībēs. Tše ūra, kuo Lietuviai gālī tikrai pasidzaugti.

Tilzēje Giedotojū Draugija išmoko dainuoti 6-tā, 8-tā, 9-tā bei 10-tā veikalā ir mokinasi 3-šlājī. Dainuoja su didziū pasimėgimu. Berods ir patfrē, kad nelengva ūra tūn mūzikā tinkamu būdu pranešti žmonėms. Reikalinga, kad dainuotojai būtū žmonēs su geru mūzikalinu gabumu. Dažnai tuose veikaluose ūra vartojamas taip vadinamas "vargonū punktas," tai esti: visa žodžiū eilė giedama vienu balsu. Išrodo tai nesunku. Tatšau vidutiniškiems dainuotojams nesiseka balsā išlaikīti giedru. Dār prisieina nepaprastu būdu 2-rām balsui, Altui, ir 3-šlām, Tenorui, kartais labai tolimai nuo viens antro balsus siekti o ipatšiai Altui todėl balso būdā keisti, ir vėl balsai nesilieka giedrais. Toliau mūsų mūzikas savo veikaluose vartoja visokias mūzikos grozības ir jomis puošia kiekvienā choro balsā, kad jūjū kiekvienas turi eiti savo žingsniu, o tatšau pasilikti tikrame sutarime su kitais. Tai dainuotojams jau nebegalima pagal nuomone su kitais drange dainuoti, jie turi su visu akilumu visai saviškai pranešti, kas jū balse pranešti jiems paskirta.

Žinoma, kad tai nemāžina "Liet. Mūzikos" vertībēs. Minėtuose dalikuose līgiai randasi toji. Teisibē berods, tie veikalai mūsų dabarties padėjimams ūra beveik per sunkūs. Tatšau ir tai nieko nekenkia. Jie pasidāro labai tinkami chorui auginti. Juos išmokti ūra dainuotojams tikra mokikla. Dār-gi tokia, kurioj gerai mokinasi. Grozībē, kuri tuose veikaluose apsireiškia, taip apima dainuotojus, kad nenuvargsta nors ir kaži-kaip ilgai besimo-kindami. Istikro, "Liet. Mūzikoj" ūra tiek gīvos ir todėl

gavinantšios dailēs, kad žodžiais tai išstarti negalima. Reikia tai patirti.

Ir sunku pasakīti, kur ūra daugiau grozībēs. Vienok nėra ligūs tie veikalai. Nežūrīnt ī žodžius, o vien ī mūzikā, galima sakīti, jog 7-tasis veikalas gāl daugiausia apreiškia. O suliginant 5-tājī su 6-tu veikalu, reikia pasakīti, kad 5-tame tuo, kas klavieru pranešama, daugiau negu 6-tame tuo, kār choras dainuoja, klausītojai suteikiama. Aplamai sprendžiant, mūsų Sasn. ūra, taip sākant, grinas mūzikas. Žodžiai jām tėra antros eilės dalikas ir tik naudingi sukelti jo sieloj miegantšias harmonijas.

O tik žodžiai nei nėra tokie, kad galėtai su jais vi same sutikti. Rodos kad butū geriau buvus dainoje: Kur bēga Sešupē, o hymne: Prikelkime Lietuvā mūsų, vienā ar antrā posmelī išleisti. ūra jū perdaug. O nėra jie taip ankštai su viens kitu supinti, kad nebūtū galima tai darīti, o pasilikusiuosius māžumā taišiti. Rodos žodžiū sutvertojai būtū tai mielai dāre. Taip gāl naudojami posmeliai būtū ir grazesni pastoje. Rodos negālī būti nepastebēta, kaip daug augštšiau ūz tū dainū poezijā stovi mūzikla jū gaidū.

Ipatšiai pasidāro tai žīmu 12-tame veikalē. Skaitant "Kantatos" žodžius aiškiai jautšiamā, kokia didi ūra jū gamintojo meilē ī Lietuvā, bet ir-gi, kad jos apsireiškimas ne tobūlas, kad, paveikslui, žodžiai: O, šī daina begalinē, skundžias pailsus krūtinē, būtū turēje pasilikti neparašiti. Kas taip, kaip Kantātojų norima apreikšti, Tėvīnei, taip sākant, gīvena ir miršta, tas savo silpnumo neatbos ir jo dėlei nesiskūs. O kad līgiai tiems žodžiams skirta dār-gi visa fūga, tai iš to matiti, kad mūzikas regėjo žodžiuose poezijā, kuri kitū nėra mātoma.

Beveik negalima abejoti, kad "Liet. Mūzikoj" vartoti žodžiai jā drūtšiai riša prie mūsų vargingumo. Ne vien minimi keli. Ir kiti tai dāro. Aplamai imant mes savo kalboj dār esame vargšai. Visur neaiškumai. Im-

kime tik iš hymno eilute: "Palaimintas dārbas Šalies pri-
gimtos." Bet dažnai matyti dār ir nenumānimas kalbos gu-
vumo, kalbos rhytmo. Patsai tai kuo aiškiausiai pajautšiu.
Be abejonēs žmoniū dainū žodžiai stovi ant to paties
grazumo laipsnio kaip ir mūzika. Tačiau rhytmas, kaip
berods ir kitū tautū žmoniū dainose, nėra tobūlas. Taip
žodžiai: Siuntē mane motinėlē, turi žodijē "mane" sudar-
kītā rhytmā. Palaimingu būdu mūsų mūzikas pasirinko
dainas su beveik tobūlu rhytmu. Toksai ne labai dažnai
randamas.

Apie Lietuviū kalbos ir dainū rhytmā reikētū kartā
tūtšia kokī tardinī parašiti. Ši kartā mums rūpi "Lietu-
viška Mūzika." O kas lig šol apie ją sakita, tik iš tolo
teparodo jos vertibē bei grazumā. Ir turi pasilikti beveik
visai neaiškinti tie veikalai, kaipo mūzikos žinovo darbai.
O tik būtū galima daug apie tai pasakīti, paveikslui, kaip
gaidos mintis, sutverta mažoj balsū eilėje, tai viename
choro balse, tai antrame visai netikėtai, o tik smagiai su
kitais sutariantšiai suskāmba. Skirtos nuomonēs rasi ga-
lima būtū apie tai, ar ne varžitas šra kiek dalikas, kad,
paveikslui, dainoj: Lėk, sakaleli, antrame posmelij gaidā
paduodant Altui, visas choras taip gilai nuspaudziamas,
kad jis žimiai gramzdumo spalvā gauna; arba kad, pa-
veikslui, dainoje: Siuntē mane motinėlē, penktame pos-
melijē solistams, suliginant su ketvirtu posmeliu, Sopranas
ir Tenoras apkeitšiamu ir tercetas (tribalsis) lig kazin
kur pakāla.

Vienok tai šra dailiškaitechniški klausimai, o mums
šišon svarbi pirm visū dailiškaiteautini. Be to visi minimi
dalikai gāli būtū skaitomi ir tū veikalū grazumais. Todēl
kreipsime pagaliaus žvilgī dār ī "Lietuviškos Mūzikos"
pāmātā. Randasi tše trīs elementai. Pirmutinis šra mū-
žikalinis paties mūziko, taip sakant, mūzikos turtas; ant-
rasis, tai Lietuviū dainū gaidos; tretšiasis: tautiniū jausmū
skambėjimas, taip paties mūziko, kaip ir jojo poetū.

Rodos turētū kiekvienas pastebėti, kaip tūjū jausmai
skāmba iš mūziko sielos. Gustaitšio žodžių ir rašiniū
nedaug pažistū. Bet iš kiekvieno išgirdau īpatingai
grāžū tautiniū jausmū skambėjimā. O apie Maironī rodos
nebe reikia kār besakīti.

Taip susidėjo mūsų mūzikui, kas reikalinga buvo
"Lietuviškai Mūzikai" gaminti. O kiek būtū mūzikos
mokslas ir tieses ir lšgines mūzikalinī paties mūziko turtā,
jo plaukimas žmoniū dainū gaidose turėjo gavinti ir stip-
rinti visā lietuviškai mūzikaline jo gvībe. Tik išiklausī-
kime, kaip mūsų mūzikas pavienius žmoniū dainū balsus
tarsi barsto-žarsto, o vis jie susiveria ī īpatingas gaidas,
vis jie nors ir kitokiu būdu skāmba maloniai lietuviškai.

Taip "Lietuviška Mūzika" šra Lietuvai gražiai atsi-
vėres žiedas, kurio grožibē negalima gana atsīgėrėti. O lig
iškelti norėdamas ī Šviesiā sāmone lietuviškos mūzikos
īpatibē surašē M. Tšūrlianis tardinī apie Lietuviū dainā
2-roj dalij Sofijos Kymantaitēs-Tšūrlianienēs rašte: Lie-
tuvoje. TuomiŠasnausko tikslas rādo galūtinī papildimā.

Bet kār pasākėme apie "Lietuviškos Mūzikos" pā-
matā, gālime pasakīti ir apie visus tautiniūs Lietuviū gvī-
vībēs žiedus, īpatšiai dailēs, bet ir mokslo sritijē. Visur
jieškoma pradžia tame, kas šra Lietuvai tautos iš seno,
visur su tuo jungiama graži, maloni meilē ī Lietuvā, ī
Lietuviū tautā, o visur pasirodo pagaliaus — arba pirmiau —
nuostabūs gabumai, talentai. Be abejonēs, gvīvename Lie-
tuvos pavāsarū.

Vds.

APIE MOTRISKUS DROBINIUS.

II.

Kaip tai turi Lietuvēs bei Lietuvaitēs dėvėti? O be
abejonēs lietuviškai! Jau iš pereito rāšinio bene tai
šiek-tiek paaīškėjo. Begipu buvo Lietuvēms lietuviškai
vilkėti, kad visur dār tebebuvo dėvimi tautini drobiniai.

Tuomet ir katra savaip taisēs, verpē, dāžē, audē ir siuvosi savo drobes. Siandien jau kuone vizē tie darbai iš namū dingo. Lietuviški drobiniai beliko beveik vien Klaipėdos, Saugū bei Rusnės pavietuose. Bet nėra jie tokiais, kokiais buvo tikrai lietuviškieji 150 metų atgal.

Matosi daug kitatautšū itekmės. Nei vīstas, nei žuržtas nėra lietuviški, neigi tas būdas tiek daug kedeliū susisegtī, o viršutinī tokī plātū dėvēti, kad iš jo vieno dār kelis pasisiūtūmi. Iš viso nebuvo kedelis ī lēmeni īveržtas dėvimas. Pertai pasiplātina kulšēs. O iš tikro tai nėra Lietuviū augmus.

Buvo seniau ilgas ištisas drobinīs, petšū nešamas, paprastas Audimas languotas, držuotas ar skersai sumargintus. Vėtra apsitaisē, kaip jos augumui pritiko. Todėl Siandien dėvimi lietuviški drobiniai nebegali mums pāvīzdziui dėrėti. Jie gana margi ir īžimūs, ir gražu juos regīkloje arba šiaip kuomet pasijūrėti, tuomet jie īra ir gana išgiriami. Bet jie šio laiko nei būdui nei skoniu nebeatsāko. Neturime iš to jokios naudos. Nēsa tos Lietuvēs, kurios jau paliovē lietuviškas drobes dėvējusios, tik nebegali pradėti išnaujo tokius vilkėti. Todėl mums reikia drobinū, kokiais ištikro galima kas dienā naudoties, o kurie tatšau īra lietuviški, kile iš lietuviško skonio ir būdo.

O ir turime, iš ko susekti. Kad Lietuvēs ir niekur nebedėvi tikrai senoviškai lietuviškai, tai tatšau tše, kur dār nors dėvima "lietuviškai", galima matiti, kas Lietuviū skonis ir būdas. Aiškiausiai tas apsireiškia, kur Lietuvēs dār pātšios verpia ir audžia. Audimas pirm viso galēs būti tikrai lietuviškas. Tše svetimūjū intekmē labai menka. Bet apie drobinius patšius jau reikia māžumā pamāstīti.

Reikalingi mums dvejopi, būtent kasdienio ir šventēs drobiniai. Tarpe dār žinoma tokie, kuriais norima ir namiej daugiau pasišviesti, su kuriais išeiti, ir tt. Bet paprasto kasdienio rūbo reikia kiekvienai.

Nėra galima šis on aprašiti, kaip drobinīs turi būti pasiūtas. Nēsa šio rāšinio uždavinīs tėra kreipti žvilgi ī tai, kas gražu ir sveika.

Pradėkime iš pat apatšios. Lietuvēs marškiniai be abejonēs turi būti linini. Linai Lietuvoj iš seno auginami. Bet neprivālo būti marškiniai labai ploni. Svarbu vien, kad jie valibi būtū. O linini ir īra už kitus smagesni, visai nekalbant apie tai, kaip sveika īra juos dėvēti. Ir Siandien dār daugis dėvi gijinius marškinius. Vienok jau kiti perkasi ir anais gražiaisiais vardaīs pramintus audimus: Grasleinwand, Hemdentuch, ir tt. Reikētū gēdėties tokius ant savo kūno imti. Kaip veik kūnas tik pradeda šilti, jau ir dvoki neapsākomas kvapais. Žinoma, kad tie nuodija visā kūnā. Gaunama pirkti ir vėgiū audimū. Bet kokie jie ir brangūs! O ar tai jau slėžijoj verpti ir austi marškiniai īra smagiai dėvēti negu savo pataišitiej?

Apie kitus apatinius rūbus mieliausiai pasakītšiau, kad jū visai nereikalinga. Plātšios kelinēs turētū užvaduoti visus apatinius kedelius. Vienok katraviena tše jau turi išrasti, kas jai tinkama ir kas ne. Bet korseto tikrai jau Lietuvēs nereikia. Kur tautini drobiniai dėvimi, tše jo ir visai dār nėra, ir daug Lietuviū to gražumo gadintojo dār nėra ant savo kūno turėjusių. Bet kitur, o īpatšiai jaunosios, māno esantšios gražesnēs, kad susiveržia. Beje, nei viena nepasiskais, kad veržianties. Būk vis labai palaidai dėvinti! Bet kām tai jo išviso reikia? — Kita net pasisāko, kad negālinti kitaip, strėnos šiaip skaustantšios. Kad žinotū kām tuomi pasāko, ir apīkaitis apimtū iš drovos. Nēsa pasakīta, kad nugaros raumenīs apmarintos ir nudžiovintos ir jau kūnas nebeįstengia pats vienas tiesus laikīties, reikia jām ramstšū. Taip kas negirdėta. Sveikai augusiām kūnui būtū ramstis reikalingas! Nugarkaulis labai lankus. Kiek tše naritšū! Visas kiekvienoj vietoj linksta! O tasai ramstis padāro kūnā sustingusiu, kad negāl pasirangiti, kaip sākoma, īt vilks vienu kauli.

Kūnas tik išveizdi mandagus, kad jis laisvai gāli judinties. O tai kuo labiau reikalinga prie darbo. Ne per ankštas vīstas gāli būt dėvimas. Tik idant ne susiveržimui. Vien tik šiek-tiek susilaikimui, įpatšiai drūtoms moteroms, o vīriausiai kedeliui (sijonui) prikabinoti, kad neprivalūtū ī liemeni iveržtas, bet petšiu nešamas būti.

Pagaliaus viršutinis drobinis. Tasai turi būti lengvas, ne ankštas, ne perplatus, kad nekliūtū visur ir nesipainiotū, trumpas o vīriausiai visas skalbiamas. Apie kākla neuzveržtas lig ausiū, bet gražiai palaidas. Apstatū ant jo nereikia, įpatšiai tokiū, kurie ar kliūva arba negāli būti skalbiami. — Vāsarai lengva tokī rūbā įsitaisiti. Tinka tām namū audimas.

Berods negalima prie visokiū darbū baltas drobes vilkėti. Bet Lietuvės moka išausti gana gražiū sumargintū netaušū audimū. Nereikia tū pirktūjū kartūniniū pāpetšū, arba kaip dabar sāko: blūziū, kuriū margumas jau grasu ir matiti. Gal Lietuvės veikiau atsipeikēs ir savo audekluose gražumā išvis, žinodamos, jog fabrikos pasinaudoja jų pavizdziais ir tenai audžia audimus, kurie garbingiausū Vokietšū moterū perkami ir dėvimi, kaip tai pirm kelėtas metų maudiklėj Krante buvo matiti. Fabrikantai taipjau tuos lietuvėškus pavizdžius īra stātē po išradimū apsauga, vokiškai: Musterschutzgesetz.

Taip su audimu nebutū didis vargas. Drobinis pats gāli susidėti iš pāpetšio ir sijono. Pasiūtī galima tokius pāpetšius gana tūleropu būdu. Lietuvės žino, kad jie ne vienokiais buvo dėvimi. Bet galima apsitaisiti ir iš vienos arba dviejū audimo daliū. Pasakis gāl kita, jog tai tik negāl būti tinkamas toks drobinis kasdieniams darbams atlikti. O tik Lietuvės kuone dār primenamuose laikuose taip apsitaisiusios daugiau darbū atikldavo negu šiandien atliekama.

Kedelis jokiū būdu neprivalo ī liemeni iveržtas būti. Jis ar ant petnešū turi laikities, ar prie vīsto prikabinatas,

arba su pāpetšiu sujungtas būti, idant paėmimas nebutū susiaurinamas. Todėl vis gerai jī māžumu augstšiau pritaistiti negu paprastai. Sonkaulius tik nei viena nenorēs suveržti. — Apie šventēs rūbus kitā kartā pasikalbėsime. Rūta.

DUOKLE.

Šis vaizdelis īra padarītas kitām, o ne dailės tikslui. Dār pasiiko jame ir keli jām nesmāgūs šapeliai. Taisū īra dailės sritis jo kilmē. Ir todėl nešā jī su savimi "Jaunimas". Lai išsigiori ī jī kiekvienas. Vėliau gāl Lietuvos dailininkai daugiau pasirūpīs "Jaunimu".

KAIP REIKIA VAIZDAS ŽIURETI.

Išvīdes kokī vaizdā, žmogus paprastai klausia: Kas tai? Kān tai reiškia? Ir toliau: A, suprantu! arba: E, niekis! Nieko nesuprantu! O vienu ir antru prasaritimu kalba dvāsios silpnumas. Genijališkasis dailės viras Vokietis Richard Wagner sāko, kad tas, kurs nori supracsti dailės veikalā, neturi jokio dailės supratimo. Labai tai teisinga. Tikri dailės veikalai nėra sutverti supratimui. Dailės veikalai nori ir tegāli būti vien patiriami. Nepamirškime to.

Tiktai kaip patirus dailės veikalā? Pirmutinē tām sālīga īra akilai žiūrėti, kad kas regima, o pasiklausti, kad kas girdima. Paveiksliui, jeigu norime vaizdo grožibe patirti, reikia, pirmiau jī visā pastebėjus, labai iš-

žūrēti ī visus mažmožius, idant viskas būtū išvīsta. Toliau īra būtina pasekti pavieniu vaizdo dalikū sāntīkius su viens kitu. Tai reikia darīti su visu atsidējimu. Vaizdas turi pastoti žiūrīntšiām vienībe. Ir taip jī pastebėjus jis pradeda teikti mums savo gīvibe. Tik reikia saugoties māstīti apie tai, kān jis reiškia. Reikia kantriai laukti, kān jis pats sakīs.

Tuo tarpu pasidarīs pastebimu dār ir kitas labai svarbus dalikas, būtent mūsų paties jausmai. Tiejie labai sukilis, īpatšiai, kad savū sāmone ir ī juos kreipsime. Susauks jie tada omenij rāna dār veikiau širdij visokiū vaizdū-vaizdeliū, sužādīs vidaus gīvumā. Tai īra ta gīvībē, kuriā dailēs veikalas teikia. Ja reikia gerēties. Taip pasidāro dailēs veikalas patiriamu.

Bet gālī būtī, kad žiūrīnt ī vaizdā žiūrētojo vidus pasilieka tuštšias, negīvas. O tai dėl dviejū priežastšiu. Patsai žmogus gāl nēra jausmingas, gāl īra vidūje rambus, kietas, arba vaizdas nēra dailēs veikalas. Viriausias dailēs žimīs īra tas, kad veikalas sukelia žmogūje gīvumā, iš ko tad pasidāro ir pasimėgimas.

Vienok tai tik apskritai sakita. Nēsa kiek to gīvumo ir kokios rūšies jis īra, tiek tas dailēs veikalas īra vertas, ir tokios dailēs rūšies jis īra. O kadangi gīvībē negālī būtī suprantama, o tik patiriama, todėl ir dailēs veikalai tegālī būtī patiriami. I juos žiūrīnt reikia visuomet vien bet-kān patirti, o ne suprast norēti. Iš patirimo tad ir galima daug apie veikalā kalbēti, kad bus reikalas. Šiaip patartšiau — tīlētī.

Vds.

APŽVALGA.

Didžioji Lietuva mums beveik vien pažįstama iš laikraštšiu. O tieji visai apvertšia nuomone, kuriā seniau Prūsū Lietuviai turėjo apie Lietuvius

anapus ribos. Vis buvo ir kartais dār šlandien īra apie juos kalbama, kaip apie vargšus. Bet suliginus jū laikraštšius su Prūsuoese einantšiais Lietuviu laik-

raštšiais, jie pasirodo turtingais, o mūsų, neminint "Jaunimo", labai vargingais. Visame prie mūsų matiti didžiausias skurdas. Mūsų laikraštšius beveik visus leidžia Vokietšiai, lig dalindami mums dālī. Laikraštšiu vedėjai ima kuone visa, kān nori dėti ī laiškā, iš Vokietšiu laikraštšiu. Taip Lietuviai trupinėjais maītinami. Kitaip tėra su "Birute", kaip vėliau matšime.

Didžiojoj Lietuvoj visi Lietuviu laikraštšiai leidžiami Lietuviu. Sāko, būk einā dabar 16. Taip ten Lietuviai su laikraštšiais visai saviški. O toks ir tūjū turinīs īra. Visuose rāšo ir māsto Lietuviai pātšs. Veda laikraštšius, beveik visus, augštesnius mokslus išėjē vīrai ir moteros. Todēl ir visa-tai, kas ten rašita, apreiškia mātšimā ir svarštimā. Tos priežasties dėlei ir kalba ten īra nesuliginamai geresnē negu prie mūsų. — Bet tame randasi vėl ir kitas skirtumas tarp laikraštšiu ten ir prie mūsų. Prūsuoese Lietuviu laikraštšiai īra tikras veidrodīs prastū, neiškilusiu Lietuviu laukininkū. Kaip Vasārio "Jaunime" parodēm, jie visai padāro itekme ī laikraštšius. Didž. Lietuvoj laikraštšiai īra beveik visai veidrodīs iškilusiu jū luomū. Jie tai rāšo. O dāro tai "sodžiaus žmonēmš" ir "inteligentams". Tik kartais matiti, kad ir koks "prastužis" īra rāšes. Reikia kartais kokiā žinute atšaukti. Pasirodē jī melu. Buvo

koks nelabs žmogelis kān iš oro susigraibes ir parāšes, kitā ikenkti norėdamas, kaip tai kartais ir prie mūsų ir tarp Vokietšiu nusiuduoda. — Kitas Didž. Lietuvos laikraštšiu žimis īra tas, kad jie didžiai skiriasi nuo viens kito, kas prie mūsų beveik vos pastebima. Imkime tik "Lietuvos Ukininkā" ir "Saltin", arba "Lietuvos Žinias" ir "Vilt", jeib minētum svarbiausius. Viename rasime visai kas kita negu kitame. Ne taip pagal turinī, kaip pagal dvāsia. O kad nepasirodūt tše kartais viešo gīvenimo pradžios liga, būtent plėšimas ī atvirumā visiškai asmeniškū dārģi menkū dalikū, niekingi užsiuolimai ant viens kito, ir tt. tie skirtumai kalbētū apie pilnai išaugusią laikraštšia. Visai galima juos sulginti su tokiais kitū tautū, kad-ir Vokietšiu.

Dār vienas dalikas, žiūrīnt ī laikraštšius reikia kelti švieson. Laikraštšiai Didžiojoj Lietuvoj gālī būtī skiriami ī dvi dali: ī gīvenimo inteligentijos laikraštšius ir ī tokius vedamus dvāsiskijos. Dvāsiskija īra daugiausia katalikiška. Jos īra leidžiami tūli laikraštšiai, skiriami vien dvāsiskiems reikalams, bet ir tokie, skiriami žmonēmš, kuriū svarbiausias dalikas īra tik kibini dalikai, kaip jie juos pažįsta. Bet tie laikraštšiai ne tiek kalba apie tai, kiek apie tūlus gīvenimo klausimus, apie ūkininkāvimā, apie mokšklas ir vaikū auginimā, ir tt. Ir viskas īra

apglobta tikībos žodžiais arba nors jausmais. Taip skaitytojai tū laikraščių laikomi ir vedami pagal senuosius padavimus, įpatysiai pagal senąjį gyvenimo supratimą. — Evangeliskūjų dvasiškijos tik nuo naujų metų teina vienas mėnesinis rāstas vardu: "Pasiuntinys". Jis skiriamas vien dvasiškiems reikalams. Dār-gi minėti reikētū ir laikrašti "Marjavitas". Jis leidžiamas katalikū atskalos naudai.

Gyvenimo inteligentija rūpinasi savo laikraščiųuose vīruvīsiams gyvenimo reikalais juos statidami ne po tikībos jausmais bet po protu ir mānīmu. Neturi tie laikraščiai senū padavimū. Tatšau jie gana stipriai pildo savo uždavinius pasi-rūpindami visais gyvenimo klausimais: ūkininkāvimu, pirklīāvīmu, žmogaus sveikata, sodžiaūs ir mokslus einantšiu jaunimu, ir tt. Jie remiasis vīruvīsiams žmogi prigimtu ir Lietuviams labai reikalingu noru stovėti ant savo kojū. — Dār ĩra laikraščių, kurie skiriami vargonininkams, moteroms, o vienas net pasi-juokimui. — Taip Lietuvū laikraščiųja Didžiojojo Lietuvos visaip gana turtinga ĩra.

Nedaug atsilieka atgal už jā ir Lietuvū laikraščiai Amerikoje. "Vienfē Lietuvosininkū" kān tik galējo pasidzūgti 25 metų ĩš-givenusi. Lemkime ir mes Prūsuo-se jai tolimesnī naudingā darbā. Daugiau apie tuos laikraščius šis kartā rašiti negālime.

Rodos būtina tuo tarpu kalbėti māžumā apie J. Slūpo raštelf: Mažoji arba Prūsiskoji Lietuva, ĩšėjusi 1910-tais metais. Skaitant tān raštelf rodos tuoj ĩs pradžios, ĩfg jis būtų vertimas kokio seno Vokietšū rāsto, kurs tīšia rašitas Prūsū Lietuviams ĩspeikti. ĩra tame raštelfj labai daug žiniū-žinutšū sukrauta, bet be jokios tvarkos, kaip tai šiaip paprastai daroma šiek-tiek mokslo turintšio žmogaus. Be to randasi tše labai daug apsirikimū. Pataisime kelis: Ne Trakēnuose ir Jurgaitšiuose, bet Trakēnuose, Georgenburge ir dār kitur ĩra arklidēs žirgams auginti kareivījai. Ne Fridrikis Vilh. III-šiasis bet IV-tasis ĩsteigē Lietuviams stipendijā. — "Birutē" jau ĩlgus metus negīveno ir ji ne laikē susiējimū. Naujoji "Birutē" kelia dabar "vākarus". Nebeturi knigīno, kuriame guli visokie rankraščiai. — Goethe nepaēmē ĩet. dainū nei ĩ Fischerin, nei ĩ Erlkōnig. — O Fischerin negāli prasidēs su Erlkōnig, kadangi tai dvi skirti daini. — Visai nēra Liet. Raštū Draugījos Tiltēj o tik vokiška tiklo dēl vadinama Lit. literarische Gesellschaft. — Nei M. v. Schenkendorf nei H. v. Kleist neap-dainavo vargū karo su Francūzais. — Sudermanas neap-dainavo nei "Ehre" nei "Frau Sorge". Pirmā ĩra drama, antrā ĩlgokas romānas. Jo motera negimusi Ambrāzjutē, pagarsėjusi

liaudēs poetē. Ir tt. Žiūrint ĩ tai, kaip paduotosios žinios su-naudotos, dār daugiau klaidū at-rastume. Tūlos žinios jokio darbū neturi su raštelio uždaviniu. Kas, paveikslui, sakita apie Lietuvius, jiems prisiekiant, kitur visai žodiškai ĩra rāšoma apie Vokietšius kituose kraš-tuose. Apie tautinī Lietuvius padējimā beveik nieko nepasakita. Bet užteks. Kas tame rašte norētū surasti mānimo darbā, labai apsiriktū. O tai leidinis "mokslo" laikrašties: Laisvoji Mintis. Jau beveik galima būtų nusiminti ir rankas nuleisti. Kad jau tše su tokiu pasileidimu rāšoma, kān tai belaukti nuo kitū. Bet tūli gāl tars: Amerika! Varg-as su tais Lietuviais!

Ir prie mūsū, žiūrint ĩ polfi-tiškāj judėjimā. Māgas ĩra skaitšius tūjū, kurie savo keliu eina. Daugis dāro, kaip jām ĩkalbama. Dār ir "vedėjaj" abe-joja apie savo darbo svarbūmā. Reikētū žinoti, kad politiškasis judėjimas turētū žmogū vesti prie sāvīško sprendimo, kas jām ir jo šalei naudingiausia. O jei-

gu dārbas ir kova nors kiek tai paaiškina, ji nēra be vertībēs ir be laimėjimo.

Smagū ĩspūdī padarē "Lietuviū Sventē" parengta Giedotojų Draugijos 12. Vasario 8. m. Til-žėje. Vēl 800 su viršum žmoniū buvo susiēje. O kas žimiausia, daugiausia jauni, kurie ir kalbējo lietuviškai. Vēl pasirodē, kad didžiosios Lietuvū Sventēs Tiltžėje sušaukia Lietuvius Prūsuo-se ĩs visū šaliū. Tik ponas Jonas Navagaitis negalējo ĩs-kentēti negarais kelias dienas pirm tos šventēs, kad jojo "Bī-rutē" veikiai parengsianti "vā-krutē" Silokartšiamoj. O tad tik nerengē. Vis jis dār turi pasi-ropėti tuo geru Lietuviu, kuriām nepatinka, kad Lietuviai prān-tinas nors du kart ĩ metus ĩs visū šaliū susirinkti. — Bet jie susi-renka. Vaidinama buvo triveiks-mis veikalas: Kas tiltā statī-tis, tada dainuojama 12 dainū, kuriū 2 Sasnausko, būtent: Už-migo žemē ir Lēk, sa kalēli. Pagaliaus buvo māgas veikalėlis: Lietuvos Pasakelē, mergait-šiu vaidinama. Vds.

PASIKALBĖJIMAI.

Visuomet bus klausiantšiam atsiliepiama pagal klausimo svarbūmā. Kad kartais klausiantšis neras sūu atsiliepmo, telaukia sekantšio "Jaunimo" arba ir tepamāsto, ar gana svarbus buvo jo klausimas. Bet neustokime klausimū stāte. Kad ir nežinotume ko svarbaus klausiti. Kartais gāl ir menkas dailikas pasidariti labai naudingū.

Tūli, skaite mano, būtent Vidūno raštus, nori apie vienā ar antrā dalikā, kurs jiems lig šviesus pastojos ĩra, platšiau

rašiti ir klausia, ar aš tuos rāšinius peržiūrētšiau ir, kas pteisi-singa, pataisītšiau. Tiems bet-gi ir visiems, kurie bet-kaip sprend-

žia apie mano raštus, norėčiau kuo-aiškiau pasakėti, kad aš neskelbiu mokslų, kurie turi būti tikimi. Tikėjimas į mokslus yra visuomet labai kenksmingas. Pagistu patsai tik vieną tikėjimą, tai yra pilnas atsidėjimas ir pasišventimas tam, kas gera, teisinga ir gražu, tam kas praktišku bei šventu, Dievo apsireiškimui žmonijoj ir visoj Visatoj. Mokslas, kurį koks žmogus skelbia, tėra apsireiškimas to, koks jis ir kas jame yra. Ir "tikriausiai išsirtas" mokslas visuomet pagal tai įvairiauja, koks tas žmogus yra, kurs jį praneša. Todėl ir niekuomet negalima sakyti: šis ar tas žmogus mokina teisibės arba niekū, bet vien, kad jis apreiškia savo išminties ar neišminties, savo doros ar nedoros, savo vėlios arba silpnumo stovį, ir tt. O kad kokią žmogų kas yra paaiškėję koki rąštą beskaitant, tai jis tik teatškina ir kitiems tāt, kāt jis yra išmānes ir permānes. Jis tad kalbēs su givumu ir su galia, kadāngi tas jo išmānimas tiesiog iš jo esibės švies, ir daug daugiau padarīs gera, negu kad aš būčiau savo išmānīmā jām ībrukes. Ištikrūtū aš nieko nenoriu ir negaliu pamokinti. Vien trokštu parāginti savo rāštū skaititōjus pamāstinti apie svarbius dālikus, jeib pātīs īgtūtū savo patšū išmānīmā. Tāt jiesktoti ir auginti jra kiekvieno uzdavinis, o aš pasidzaugtūiau

labai, kad būtūiau nors kiek tām patarnāves. Ir visai nēra māt svarbu, ar daug ar māza randa jie mano rāstuose teisibēs, vien svarbu māt, kad jie juos skaito pradētū pātīs maniti ir pareitū ī pilnā išminties, doros bei grožibēs šviesā. Sāvīskas turi kiekvienas pastoti, tai esti stovėti ant savo kojū. Tik nepamirškime ir zengti tolin, kilti augštūn tomis savo kojomis!

Kret. Nabagelis: Kodėl užgema išmintingiems tėvams kartais ir neišmintingi bei nedorūs vaikai, ir antraip? — Žiūrėdami į gyvenimo apsireiškimus niekuomet neturime pamiršti, kad viskas nusiduoda sulg tvirtais istatimais, tikibos zodžiu: sulg Dievo valia. Ir tie istatimai niekuomet nesikeičia. Nėra tše ir jokiū išėnimū. Nėra todėl ir visame pasaulje tokiū atsitikimū, kurie iš netišū nusiduotū. Ir žmogus su visu savo būviu yra tvirtai īmėgztas ī šī istatīmais gyvenantī pasaulje. Belieka žmogui vien tuos istatīmus iširti ir jais naudoties. — Tuotarpū jis tėra Siektiek išties fizikos ir chemijos istatīmus. Pradedā dabar iširti gīvībės bei psychos istatīmus. Ir vos dār brėkšta žmonėms doros bei dvāsios istatīmū pažinimas. Tūliems dār-gi rodos, līg tše viskas guldītūsi vien ant kokiū išākīmū arba prisākīmū, kurie galī būti ir keitšiami ir kuriū perzengimas galī būti "atleidžiamas". O taip nēra. Istā-

tīmū perzengimas yra visur ligiu būdu pasekiamas. Kad kas neatboja sunkumo istatīmo ir Sokdamas žemin iškokios augštos vietos lūšta kojā, joks atleidimas to neatsargumo jām jos neišgdis. Jau reikēs žmogui giventi pagal gijimo ir augimo istatīmus. Tuomet koja vėl pasitaisīs. Visai taipojau nusiduoda ir doros bei dvāsios valstijoj. — Kad tėvai yra išmintingi, jū vaikai turi būti tokie-jau. Vaikams esant neišmintingais, tėvai tikrai nēra išmintingi, nors ne visuomet tokiais buve. Nēsa tik vis tokie vaikai gema, kokie yra — gaminami. O sājiningi tėvai turėdami neišmintingā vaikā, tikrai sū Sirdij prisizinos, kad ne jie, bet prigimties gālios juose gamino, jie pātīs geidē pasimėgimo, tai esti: jie nebuvo išmintingais. Bet kartais ir paprastai neišmintingi tėvai gamina su pasišventimu, tai esti išmintingai. — Sunku yra pasakėti, kas išmintingas, o kas ne. Paprastai žiūrėdami, ī išminti ir dorā, pasikākiname labai menku saiku. Kad koks žmogus nēra kvailas, nēra atbulas, blogas, piktas, ne vagis, žmogzudis, ir tt., jau jškaitome doru bei išmintingu. O tokiu jis todėl dār toli nēra. Būtinai reikia, kad jis tiesiog apreištū išminti bei dorā gerais darbais bei zodžiais. — Dār gal pasidāro klausimas, kuo žmogus yra nusikaltes, kad jis užgema tėvams jū nedorai gaminus, taip kad paskui turi kvailumu varginties

visā āmžiu? I tā atsiliepiant reikētū labai daug pasakėti. Tik tai šišon negalima. Pirm viso reikia žinoti, kad gyvenimas nēra baumšė bet mokikla arba augikla. Ir nieks negāli stoties tuoj ī augštūšiaus mokiklos vietā, bet vis tik tše, kur jis geriausiai galī mokintis, kur jis geriausiai pritinka. Ir mokinimas nēra juokāvimas. Kiekvienas žmogus todėl līgiai tše užgema, kur jo īpatībėms yra tikriausia vieta. Vaikai ir ne todėl prilīgsta tėvams, kadangi jie yra gimę iš jū, bet jie gema iš jū, kadangi jie jiems esbėje prilijo ir kadangi jie kaip-noris sujungti su jais. Kaip iš tos pastabos numaniti, žmogus iš tėvū tegema jo prigimtis: jis pats, jo asmuo, yra dalis dvāsisko stovio, kurs negāli pareitī iš kūno, bet vien juo apsiireiktī.

Vaidilė. Kaip štai tāt suprātus? Girdėjau neseniai vienā Lietuvī todėl pasibaisint, kad žmonės jau ir Tilžėje pradēdā arklienā valgti. Sākē žmones arkliais atsiuduosī. — To žmogus vidijē rodos suveltī tūli jausmai. Kad Lietuvos arklienas krātis, tai bene todėl, kad iš pat senovės Lietuviams žirgas buvo mielas draugas ir jo lavonas tarsi žmogaus lavonas. O to doras žmogus negāli valgti. Bet sākant, kad žmonės arkliais atsiuduosī, pasirodo nesupratimas, kurs bus iš numānimo kiles, kad žmogus, valgdamas mėsā savo draugo žirgo,

doriškai puola. Siaip kán be-
sakíti apie tuos žmones, kurie
kiauliená valgo! Kuo tie turétu

atsiduoti! Berods, kiauliškai túli
ir gívena. Tik ne visi numáno,
koks žmoniškas gyvenimas. Vds.

3ODINELIS.

akiluotas — porós
būvis — das Sein
dora — Sittlichkeit, Moral
drausti — in Zucht nehmen
drausmė — Zucht, Disciplin
duoklė — die Gabe
erdvė — der Raum
esibė — das Wesen
gaminti — erzeugen
gđfitojas — der Arzt
gívivė — Leben, Lebendigkeit
gívenimas — Leben, Lebens-
führung
įda — Fehler, Mangel
įsibingėti — dauernd werden
įšgaras — Ausdünstung
įpatibė — Eigenschaft
klaida — Fehler, Irrtum
kinis, kiauliūguolis — Lager für
Schweine
lābas — gütig, wohlwollend
lobis — das Gut, der Besitz
laikiniai — zeitweilig
leidinís — Buchausgabe
maišítas — gemischt, vermengt
mišras — gemischt, zusammen-
gesetzt
miklus — geschickt

miklinti — üben, gechickt ma-
chen.
mintis — Gedanke
nuodugnus — gründlich
nuolatai — fortgesetzt
palankus — gelenkig, geschickt
pakirėti — zum Überdruss
werden
pāpetis — Bluse
prakilnus — erhaben, edel
prietra — Erfahrung
rambus — schwerfällig
sāgtis — Heftnadel
sāžinė — Gewissen
sekmė — Folge
skraidíti — umherfliegen, schwe-
ben
stiepties — sich stelzen
tardinís — Studie
tikslas — Zweck
tiras — rein
užúksmis — Schatten, Schutz,
ausser Gefahr
valstija — Reich
vikinti — wirklichen
víkes — gelungener — —
vikusi — gelungene — —
žaltvíkslė — Irrlicht

IS leidėjų-raštojų pusė.

Rāgindami iš naujo pasirūpinti "Jaunimo" praplātinimu, meldžiame visā
įpatšiai iš Didžiosios Lietuvos ir Amerikos savo adresu taip aiškiai ir gražiai ra-
šiti kaip tai tik galima. — Nepriprate prie Rusū raidžiū kartais visai neišskaitome,
kas rašita. "Jaunimas" siuntšiamas 1 namus už 2 M. per metus, i Didžiąją Lie-
tuvā už 1 Rublį, i Amerikā už 60 centū, pavienis numeris už 20 pfę., 10 kap.
arba 10 cent.

Už leidėjus-raštojus

Martin Aszmutat, Tilsit, Augštoji gatvė 78 (Hohe Str.)